

4. Дем'яненко І. В., Величкін В. О. Економічна безпека України: валютна складова та її зміцнення засобами грошово-кредитної політики. Доступ за адресою: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/3497>

Скибина С.А.

Харьковский национальный аэрокосмический университет имени Н.Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье сосредоточено внимание на особенностях проведения денежно-кредитной политики Национальным банком на современном этапе, а также проблемам развития денежно-кредитной политики и путей их устранения.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, денежно-кредитное регулирование, ключевые макропоказатели, инфляция, доходы, государственный долг, курс валют.

Skibina S.O.

N.E. Zhukovkiy National Aerospace University of Kharkov
«Kharkiv Aviation Institute»

CURRENT ANALYSIS OF CREDIT AND MONETARY POLITICS OF UKRAINE

Summary

The article focus on the features of the monetary policy of the National Bank at the present stage, as well as issues of monetary policy and ways to address them.

Keywords: monetary policy, monetary control, the key macroeconomic indicators, inflation, income, public debt, exchange rate.

УДК 368.01

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ФІНАНСОВУ НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Слинько О.Ю.

Західнодонбаський інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Розглянуто особливості функціонування страхового ринку в умовах економічної нестабільності. Проаналізовано негативні тенденції сучасного страхового ринку України. Встановлено, що в умовах економічної кризи фінансова надійність страхових компаній потребує більш детального аналізу. Розглянуто сутність та основні фактори, що впливають на фінансову надійність страхових компаній. Піднімаються питання встановлення низки показників фінансової надійності страховиків в умовах економічної кризи.

Ключові слова: економічна криза, платоспроможність страховика, страхова компанія, страхування, страховий ринок, фінансова надійність страхової компанії, фінансова стійкість страхової компанії.

Постанова проблеми. Економічна криза в Україні негативно впливає на функціонування страхового ринку. В таких умовах забезпечення фінансової надійності страховиків набуває першочергового значення для широкого кола потенційних страхувальників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні аспекти фінансової надійності страхових компаній та фактори її забезпечення досліджувалися багатьма українськими вченими, серед яких варто виділити таких, як Братюк В. П., Журавльова О. Є., Шірінян Л. В., Супрун А. А., Шакура О. О.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання забезпечення фінансової надійності страхових компаній в умовах економічної кризи досліджене не в достатній мірі. На нашу думку, необхідним є формування нових підходів та встановлення низки показників щодо забезпечення фінансової надійності страхових компаній в умовах економічної кризи.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження основних факторів фінансової надійності страхових компаній та визначення осо-

близостей її забезпечення в умовах економічної кризи в Україні.

Виклад основного матеріалу статті. З початку 2011 року по 2012 рік вітчизняний страховий ринок функціонував стабільно, але, незважаючи на позитивну динаміку кількісних показників, якісні показники вітчизняного страхового ринку не відповідали європейським стандартам. Наприклад, розмір страхових платежів на душу населення в Україні менше в 20 разів, ніж в Словенії, в 11 разів, ніж в Чехії, і в 9 разів, ніж в Польщі [4, с. 45]. З 2013 року починається погіршення кількісних показників вітчизняного страхового ринку, з'являється стійка тенденція зменшення кількості страхових компаній. Динаміку зменшення кількості страхових компаній в Україні представлено на графіку рисунку 1.

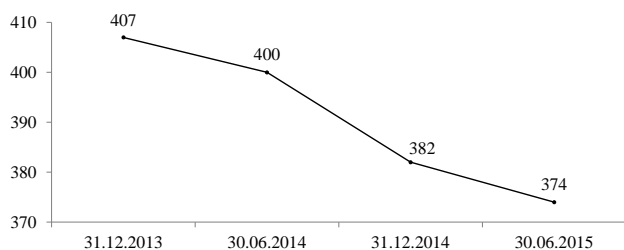

Рис. 1. Кількість страхових компаній в Україні за період з 31.12.2013 по 30.06.2016 рр.

Розроблено автором за даними [2, с. 4]

Як свідчать дані графіку, який зображено на рисунку 1, тільки за останні півтора року кількість страховиків в Україні зменшилася на 33 компанії.

Протягом 2014 року страховики зіткнулися з безпрецедентними умовами – від революції та подій в зоні АТО, які мали збільшити попит на страхові продукти від корпоративних страховальників, до скорочення споживчої активності населення через негативний стан економіки [3].

Динаміка сум страхових виплат та премій також є чутливою до макроекономічної ситуації в Україні. Внаслідок незначної стабілізації економічної ситуації в I півріччі 2015 року, вперше за останні три роки, маємо покращення деяких показників: у порівнянні з I півріччям

2014 року на 22,0% збільшився обсяг надходжень валових страхових премій. Проте, у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року, зменшився обсяг валових страхових премій зі страхування від нещасних випадків – на 51,8%, страхування кредитів – на 23,1%, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 5,9%, страхування життя – на 3,8% [2, с. 2].

Отже, в 2015 році на вітчизняному страховому ринку України, незважаючи на покращення деяких показників, продовжують існувати досить серйозні негативні тенденції, це:

- незабезпечення постійного страхового покриття майна, що перебуває у заставі в комерційному банку (більшості позичальникам в нищій ситуації нічим платити за кредит, а не укладати страхові договори);

- дискримінаційні умови співпраці комерційних банків зі страховими компаніями, зокрема, встановлення непрозорих умов акредитації;

- несвоєчасне повернення депозитних коштів тими банками, де введено тимчасову адміністрацію або готується введення такої;

- відтік капіталу страхових компаній з іноземним капіталом за кордон (вони фактично виконують функції страхових посередників, передаючи в перестраховання близько 90–95% ризиків материнської компанії за кордон) [4, с. 46];

- брак ліквідності страховиків (внаслідок скорочення обсягів страхових премій вони відчувають дефіцит коштів для виконання своїх зобов'язань).

Доцільно відзначити, що на сьогоднішній стан страхового ринку впливають не тільки кризові, а й інші чинники різного роду, а саме:

- інституціонально-правові (непослідовність або бездіяльність органів державної влади в сфері нагляду за страховою діяльністю; несформована та нестабільна нормативно-правова база; відсутність ефективного контролю за дотриманням страхового законодавства всіма суб'єктами страхового ринку; очікуване в найближчому майбутньому перепідпорядкування страхового ринку від регулятора Нацкомфінпослуг до Національного банку України, де вже готується відповідний департамент [3]);

- економічні (низька платоспроможність потенційних страхувальників; неефективна система оподаткування страхової діяльності, відсутність пільг для розвитку добровільного корпоративного страхування);

- інформаційні (недосконала статистична база в сфері страхування; відсутність єдиної бази даних про несумлінних страхувальників; відсутність офіційного, загальновизнаного національного рейтингу страховиків; низька страхова обізнаність населення);

- кадрові (неефективний менеджмент та маркетинг страхових компаній, нестача та низька кваліфікація страхових посередників).

Страхова компанія не є відокремленим учасником страхового ринку. Це означає, що питання фінансової надійності стосуються широкого кола суб'єктів господарювання та населення. Тому інформація щодо надійності повинна бути доступною та зрозумілою, насамперед, для потенційних страхувальників.

Слід відзначити, що в Законі України «Про страхування» термін «фінансова надійність» є невизначеним, в страховій практиці доволі часто цей стан констатується як фінансова стійкість компанії. З огляду на це, необхідно дати оцінку існуючим теоретичним підходам щодо визначення сутності фінансової надійності. Серед дослідників цієї сфери досі виникає дискусія щодо відмінностей або подібностей категорій «фінансова стійкість» і «фінансова надійність». При цьому існує позиція, за якої вчені ототожнюють ці терміни, а інші вважають, що фінансова стійкість є «частковим виявом фінансової надійності страховика» [7, с. 174]. Також існує точка зору, за якої її прихильники заперечують зазначений вище підхід, визнаючи фінансову надійність похідною від категорії «фінансова стійкість» [6, с. 274-275]. Деякі українські науковці взагалі не використовують категорії «фінансова стійкість», а лише говорять саме про фінансову надійність страхової компанії [1].

Узагальнюючи вищевикладене, фінансова надійність – це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за дого-

ворами страхування та перестраховування у випадку впливу несприятливих чинників. Тому ці категорії для потенційних страховальників можна вважати ідентичними. Фінансова надійність страхової організації насамперед забезпечується економічними факторами, які представлено на рисунку 2.

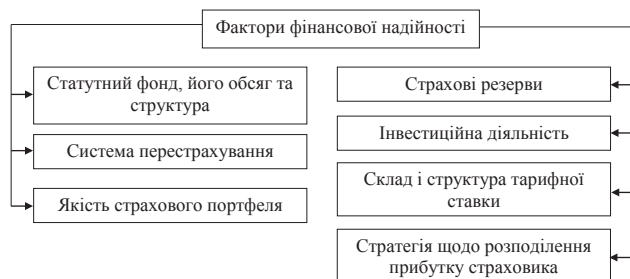

Рис. 2. Фактори фінансової надійності страхової організації

розроблено автором за даними [6]

Вважається, що виконання зобов'язань страховими компаніями перед страхувальниками насамперед залежить від таких показників:

- 1) обсяг сплаченого статутного фонду;
- 2) обсяги страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат;
- 3) перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Однак, в умовах кризи з'являються додаткові чинники, які впливають на страхові компанії. Таким чином, чим більшим є число факторів, стосовно яких стійка страхова компанія, тим вищим буде ступінь її фінансової надійності в цілому.

З 2011 року до початку економічної кризи більшість страхових компаній намагалися збільшити обсяги страхування за допомогою демпінгових страхових тарифів. При цьому страховики компенсували свої збитки за рахунок збільшення загального обсягу страхових премій та, у випадку необхідності, додаткових внесків статутного капіталу [5, с. 158]. Але починаючи з 2013 року, в умовах скорочення обсягів отриманих страхових премій, така стратегія розвитку для страховиків стає неможливою. До того ж, багато страхових компаній опинилися у скрутному становищі внаслідок різкого збільшення страхових подій в умовах політичної та економічної нестабільності. Страховикам довелося виплачувати більше страхових відшкодувань, що, в свою чергу, викликало дефіцит фінансових ресурсів для функціонування страхових компаній і забезпечення страхових виплат.

Намагання страхових компаній в умовах кризи збереження практики формування демпінгових страхових тарифів визиває заглиблення їх кризового стану. Як наслідок, деякі страховики закривали свої регіональні представництва, деякі компанії були змушені скорочувати штат на третину й навіть напововину [3].

Зараз переважна більшість страховиків визначили необхідність впровадження антикризової програми. Вивчення досліджень українських вчених та матеріалів діяльності страхових компаній вказують на те, що антикризова діяльність

страховиків повинна бути переважно превентивною. Тобто захисні антикризові програми повинні стати невід'ємним елементом управління страховою компанією (для великих компаній доцільним є створення окремого антикризового структурного підрозділу) [5, с. 158].

Зважаючи на затягнутість економічної кризи в Україні, менеджмент страхових компаній повинен враховувати всі вищевикладені чинники, які впливають на страховий ринок в цілому та конкретну страхову компанію окремо. Завдання менеджменту страховика в умовах економічної кризи систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Завдання фінансового менеджменту страхової компанії в умовах економічної кризи

Завдання	Зміст
Формування плану антикризових фінансових дій	Складання плану антикризових заходів страховика, переважна більшість яких буде стосуватися інвестиційної та превентивної її діяльності.
Коригування стратегії розвитку компанії з урахуванням прогнозів щодо тривалості економічної кризи	Коригування має здійснюватися залежно від глибини фінансово-економічної кризи, її очікуваної тривалості і фінансових можливостей компанії протидіяти кризі. Можливим є зменшення ключових показників, яких має досягти компанія, враховуючи на «стискання» страхового ринку.
Коригування поточних бюджетів компанії	Скорочення витрат на усіх рівнях, що передбачає коригування річних бюджетів. Скорочення витрат може досягатися і за рахунок впровадження більш прогресивних технологій страхування.
Перегляд страхового портфелю з бік зменшення в ньому найбільш збиткових видів страхування	Впровадження нових видів страхових послуг і збалансування страхового портфелю.

Джерело: розроблено автором за даними [5, с. 157]

Висновки і пропозиції. Для забезпечення фінансової надійності страхової компанії у кризових умовах необхідно враховувати додаткові кризові та іншого роду чинники, які впливають на страховий ринок в цілому та його основних суб'єктів – страхових компаній. Зважаючи на затягнутість економічної кризи в Україні, страховим компаніям необхідно розробити та прийняти антикризову програму.

Доцільно також визначити низку показників, які стануть найважливішими в умовах економічної кризи, насамперед, для потенційних страхувальників. Під час кризи такими показниками, на наш погляд, можуть бути: обсяг та динаміка надходження страхових премій (оскільки страхові премії виступають основним фінансовим ресурсом); обсяг сформованих страхових резервів та їх розміщення; рівень збитковості за напрямками страхування та в цілому за страховим портфелем; ефективність операцій з перестраховування; обсяги та ефективність превентивної діяльності; розмір страхових тарифів та рівень страхових виплат; якість активів та достатність їх найбільш ліквідної складової (грошових коштів та їх еквівалентів).

Список літератури:

1. Братюк В. П. Дослідження управління фінансовою надійністю страховика на прикладі страхових компаній України [Електронний ресурс] / В. П. Братюк // «Ефективна економіка». – 2014. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3509>
2. Підсумки діяльності страхових компаній. Зведена динаміка основних показників страхового ринку [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>
3. Рейтинг страхових компаній 2015 – Forbes Україна. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://forbes.net.ua/business/1398567-rejting-strahovyh-kompanij-2015>
4. Сова О. Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні. [Електронний ресурс] / О. Ю. Сова // Наука й економіка. – 2015, № 1 (37): с. 42-48. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nie_2015_1_9.pdf
5. Супрун А. А. Організація фінансового менеджменту страхових компаній в умовах економічної нестабільності / А. А. Супрун // Фінанси, облік і аудит. 2010. – № 16, с. 153-160.
6. Шакура О. О. Дослідження сутності фінансової надійності страховика в умовах розвитку системи комерційного страхування в Україні / О. О. Шакура // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 270-277. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvnlту_2013_23.15_46.pdf
7. Шірінян Л. В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків / Л. В. Шірінян // Актуальні проблеми економіки: наук. економ. журнал. – 2007. – № 9 (75). – С. 173-178.

Слинько О.Ю.

Западнодонецкий институт
Межрегиональной Академии управления персоналом

ВЛИЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА НА ФИНАНСОВУЮ НАДЕЖНОСТЬ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ В УКРАИНЕ

Аннотация

Рассмотрены особенности функционирования страхового рынка в условиях экономической нестабильности. Проанализированы негативные тенденции современного страхового рынка Украины. Установлено, что в условиях экономического кризиса финансовая надежность страховых компаний требует более детального анализа. Поднимаются вопросы установления ряда показателей финансовой надежности страховиков в условиях экономического кризиса.

Ключевые слова: экономический кризис, платежеспособность страховика, страховая компания, страхование, страховой рынок, финансовая надежность страховой компании, финансовая стойкость страховой компании.

Slynyko O.Y.

West-Donbass Institute
of Interregional Academy of Personnel Management

IMPACT OF THE ECONOMIC CRISIS ON THE FINANCIAL RELIABILITY OF INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE

Summary

The features of the insurance market functioning in an economically volatile environment were considered. The article analyses the negative trends of the modern insurance market of Ukraine. It was found that the financial reliability of insurance companies requires a more detailed analysis during the economic crisis. The article raises questions of establishing a number of financial reliability indexes of insurers during the economic crisis.

Keywords: economic crisis, solvency of an insurer, insurance company, insurance, insurance market, financial reliability of insurance company, financial stability of insurance company.